

Vrij nemen van de geschiedenis...

Tijdens de Olympische Spelen in Rio de Janeiro hebben we het Wilhelmus regelmatig kunnen horen, bij het begin van sommige teamwedstrijden en gelukkig ook een paar keer bij de medaille-uitreikingen. Een mooie zin uit ons volkslied (hoewel lastig om te zingen) vind ik: "De tirannie verdrijven, die mij mijn hart doorwondt", al is die (in dit geval: Spaanse) tirannie voor Nederlanders iets uit een ver verleden. Het is goed om te beseffen dat in sommige Europese landen de tirannie nog maar kort geleden is verdreven.

Roemenië is een van die landen. Een onafgebroken periode van ellende en onderdrukking die in 1914 begon kwam pas in 1989 met de afzetting en executie van Ceausescu tot een einde. En de eeuwen daarvoor waren ook geen pretje. Geen wonder dat veel Roemenen graag "vrij willen nemen" van de geschiedenis, zoals ze dat zelf zeggen. Het toetreden tot de NAVO, in 2004, en de EU, in 2007, betekende voor hen een welkome bescherming tegen oude vijanden, al zorgt de recente Russische dreiging uiteraard voor het herleven van eeuwenoude angsten.

De onmogelijkheid om "vrij te nemen" van geschiedenis of geografie is een centraal thema in het werk van Robert Kaplan (als je meer van hem, van Roemenië en van Europa wilt weten, lees dan zijn laatste boek "Duister Europa" eens; het zal je leven verrijken). Het is ook een typisch schaak-thema. Niets is zo onverbiddelijk als de stelling op je bord, de keuzes die je gemaakt hebt en de bedenktijd die je verbruikte. Je moet met de ontstane situatie verder, of je dat leuk vindt of niet.

Denkend aan Roemenië heb ik een partijfragment van het voormalig wonderkind Florin Gheorghiu uitgezocht. Hij was decennia lang de sterkste speler van Roemenië en woont, inmiddels 72 jaar oud, in Zwitserland. Naast het schaken was hij docent moderne talen. Hij spreekt vloeiend Frans, Engels, Duits en Russisch; een mooie illustratie van de veelzijdige Roemeense oriëntatie. Of hij in het Roemenië van Ceausescu dezelfde status had als de beroemde turndiva Nadia Comaneci betwijfel ik - Ceausescu had het niet zo op intellectuelen - maar ongetwijfeld genoot hij bescherming door zijn internationale prestaties, waaronder zijn bekende overwinning op de één jaar oudere Fischer in Havana (1966). Het partijfragment hieronder is uit een vrij recente partij in het open toernooi van Lausanne (2007). Zie diagram 1 (links). Gheorghiu speelde in deze stelling het eenvoudige maar doeltreffende 18. De5!

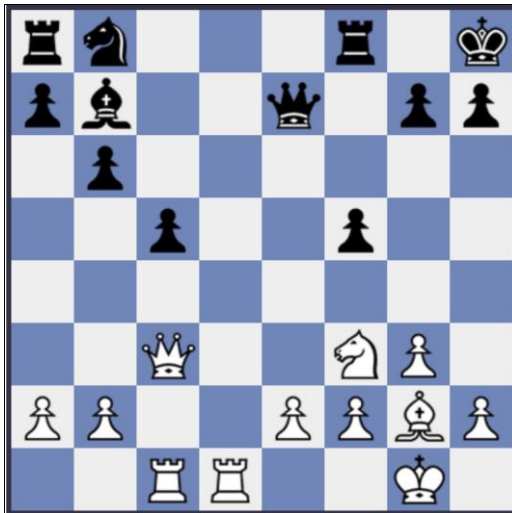

Diagram 1.

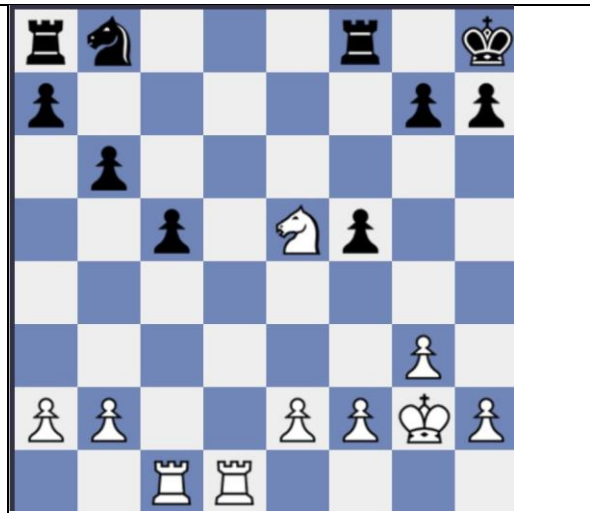

Diagram 2.

Na 18...Dxe5 19. Pxe5 Lxg2 20. Kxg2 had wit een prettige drukstelling gekregen. Zie diagram 2 (rechts). De zwartspeler bezweek snel. Na 20...Pa6? (beter was passieve verdediging met Tc8 of Kg8) 21. Td7 f4 22. Tc4 g5 23. Pf7+ gaf zwart op. Een mooi voorbeeld van de positionele stijl van Gheorghiu, die hij vaker demonstreerde, ook in zijn partijen tegen de wereldtop.

Advies van Kaplan aan politici in Roemenië en overal elders is om de kunst van het manoeuvreren te leren: tactisch omgaan met de gegeven beperkingen van je land en kijken wat je met die beperkingen toch kunt bereiken. Dat is ook voor schakers een bruikbaar advies. Niet 'vrijnemen' van de geschiedenis (je verbruikte tijd en de keuzes die je daarin maakte) of van de geografie (je stelling), maar er onverstoord en blijmoedig mee aan de slag gaan!

Jan Willem Duijzer